

Kungabesöket i Leksand år 1875
Ett 70 års minne

Sommaren 1875 inträffade en händelse som man sedan länge talade om, det var kungabesöket på höstsidan då konung Oscar den andra, under sitt 4de regeringsår i sällskap med sin gemäl och äldsta son med pomp och ståt reste genom Dalarne. Det var varken första eller sista gången som en kung besökte Leksand. Men det var sista kungabesöket då hela sällskapet efter gammal sed färdades i sina praktfulla vagnar dragna av från allmänheten allmogen uppbådade hästar som, undan för undan, vid varje gästgivaregård utbyttes mot nya som där stodo i beredskap. Leksandsfolket blev i tid under rättade om besöket genom kungörelser från prädikhstolen där det bestämdes från vilka rotar hästarna skulle tagas som behövdes för att draga vagnarna till och från Leksand. Det borde vara säkra och pålitliga hästar, de skulle lördagen den 14 augusti möta på angivet ställe och för var 3^{je} häst skulle en karl medfölja och åka med på vagnen för att vid framkomsten taga hand om hästarna.

I Ullvi voro flera familjer ännu kvar på änjan och det blev för dem att av alla krafter anstränga sig för att hinna hem till söndagen då de kungliga skulle övervara gudstjänsten i kyrkan. Min mor har berättat att när de, om lördagen, på väg hem från Långmor råkades landsvägen vid Kattbäck strömmade folket där värre än en söndag. Det var särskilt många sjutsar från Bjusås som nu skulle fram till Koret till de kungligas ankomst.

På Härbacka samlades mycket Ullvisfolk som på avstånd sågo färden uppför Häradsåkrarna. På norra sidan om älven vid Tunsta där Leksands socken börjar var en äreport upprest med flaggor och vimplar, den var så grann att hästarna vilte skygga för den. Med något mellanrum mellan vagnarna gick färden till Leksand i varje by kantades vägen av^(en) nyfikna folkskaror, i skymningen anlände de till Koret och färjbron var upplyst med stickblöss.

De kungliga åtföljdes av en stor skara av uppvaktning och betjäning. Silversmidda gubbar med "bröskrockär" på huvu fans det gott om, sockenborna tyckte nämligen att de kungliga hattarna sågo ut som att hattmakaren skulle ^(ha) ^(dem av) vikt ihop en mjuk tunnbröds-kaka. Det var därför inte lätt att veta vem som var kungen. Någon Wecko Journal där man kunde se hans bild fans inte på den tiden. Vid Färjbacken i Koret var den värsta trängseln och vid majstängen hade man bildat en häck av leksandsklädda pojkar i 15-20 års åldern. Den manliga ungdomen hade börjat att lägga bort nationalkläderna och vid detta tillfälle kunde en så pass stor by som Tibble endast uppställa tre pojkar, en av dem va Nygårds Olof Olsson. För varje vagn som kom uppför Färjbacken ropade folkmassan: "Vår ä konjôn, vår ä konjôn!" till sist var det en man i en av vagnarna som reste sig och sade: "Här är konungen!" Färden staldes till gästgivaregården som hade äran att mottaga det förnämliga följet.

På söndagsmorgonen när de kungliga gingo till kyrkan bildade de nationalklädda pojkarna änyo häck vid en på kyrkovallen upprest äreport. Nygårds Olof har berättat att när konungen gick förbi

nöj han, i all välmening, var och en av pojkarne i rocken. War det mycket folk på lördagen så war det ändå värre på söndagen. Allrig har väl Leksands kyrka varit så till bristningsgränsen proppfull med folk som den -gängen. Det var ett under -att ingen blev nedtrampad. Många av de gamla har försäkrat -att -de allrig varken för eller senare sett så mycket folk tillsammans. Efter gudstjänstens slut höll konungen på kyrkvallen ett tal till den församlade menigheten. Detta tal blev sedan tryckt på en stor minnestavla som upphängdes i kyrkan. Därefter besökte konungen prostgården. Med förundran sågo församlingsborna att prosten Hångren var, när han på verandan samtalade med konungen, lika rädd som de själva voro när de talade med prosten.

På kyrkvallen i närheten av prostens ladugård voro vagnarna parkerade, även dessa blevo från alla sidor beskådade och några Stockholmsägare från Hälla kände igen alla kuskarna ty de skötte om vintrarna om vedsägnungen i det kungliga stallet på Helgeandsholmen.

Med ångfartyget Mora avreste de kungliga från Leksand till Mora. Om det bara var en utflykt medan sviten var kvar i Leksand eller om de övriga i sällskapet färdades landsvägen har jag icke kunnat utforska. När Morabåten styrde ut från Leksand var skolbarnen på kyrkuddarna och sjöngo: "Bevare Gud vår kung!" Konungen uttryckte även sin förvåning över att en så liten båt kunde gå så fort.

Det var när de kungliga i sinom tid drogo söderut igen som Ullvisrotarna fingo släppa till hästar, för sjutshället

Leksands gästgivaregår till Elgbo gästgivaregård.
 Det blev fem från byn, två hingstar från
 Kalles i hagen, Perhans Olof Olssons häst samt Djäken-
 jerkes och Djäkenpers. Kalles Anders "Kalejsen"
 kallad var med och svarade för de två
 hingstarna och Perhans Olof Olsson för de tre
 andra. Perhans Olof Olsson berättar att han
 som ung pojke ^(följde) med sin far till Koret och
 hjälpte till med hästarna, han var entrogen
 om att få följa med till Elgbo och ville att
 fadern skulle bestyra om detta, men någon
 framställning därom blev dock icke av fadern
 gjord. Deras tre hästar spändes för kronprinsens
 nuvarande konungens vagn och sedan kusken
 tagit hand om tömmarna fick Perhans Olle
 taga plats på vagnen. Under färden drogo
 hästarna jämt och bra, ovanligt bra för rästen
 så att kusken framkom med en begäran om
 att få hava samma hästar ett sjutshåll till,
 till Smetsbo, men Perhans Olle kunde inte gå
 med på detta, dels därför att hans anhöriga
 skulle bliva oroliga om han icke kom hem i
 rätt tid, dels var det besvärligt att ensam
 med tre lösa hästar ända från Smetsbo
 Kronprinsen samspråkade med Perhans Olle
 under hela färden, bland annat frågade
 han om han hade någon arvinge. Perhans
 Olle svarade att han hade en pojke som
 följt honom till Koret och som gärna velat
 följa med till Elgbo men att de icke vågat
 komma fram med en sådan begäran. Kron-
 prinsen tyckte att det var skada att de
 icke frågade, pojken hade gärna fått följa med
 han hade kunnat sitta i sin fars knä. Kronprinsen
 tog slutligen upp en blank tvåkrona som han

gav Perhans Olle att taga hem till sin pojke

Kalejsens båda hingstar hade körd av honom själv, gått först i raden och dragit Kronofogdens vagn. De voro de eldigaste och oroligaste av allesammans och under färden höllo de på att springa ifrån de andra.

De kungliga höllo sig, icke bara med kuskar och vagnar, utan även med selar, det var alltså i bara grimmorna som hästarna vid framkomsten till Elgbo, fingo mottagas. Perhans Olle plaserade dem i samma ordning som de gått i spannet, så satte han sig upp och red på den mellersta och ledde en häst på vardera sidan

Detta är helt och hållet skrivet efter vad jag hört berättas, och de som berättat äro Rönns Brita Olsdotter

Nygårds Olof Olsson

Perhans Olof Olsson

Perhans Daniel Andersson

och Jabs Per Persson i Källberget

Ullvi den 15-12 1945

Rönns Olof Andersson